

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL II.

„Gazeta” iese în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prăznuiește la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 220.

Brașov, Joi 6 (18) Octombrie

1888.

Nou abonament
la
„GAZETA TRANSILVANIEI”.
Cu 1 Octombrie 1888 st. v. s'a deschis nou
abonament la care invităm pe toți amicii și spri-
jitorii fidei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:
pe trei luni 3 fl.
pe șase luni 6 fl.
pe un an 12 fl.

Pentru România și străinătate:
pe trei luni 10 franci,
pe șase luni 20 franci,
pe un an 40 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și
mai repede prin **mandate postale.**

Domnii, cari se vor abona din nou,
să binevoască a scrie adresa lămurită și
a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei”.

Congresul și chiamarea lui.

II.

Brașov, 4 Octombrie v.

Când a vorbit de rezultatele
sistemei create acum douăzeci de
ani pentru conducerea și adminis-
trarea afacerilor bisericești, șco-
lare și fundamentale, Excelența Sa
Metropolitul a avut în vedere
negreșit întregul mers al des-
voltării bisericești și școlare. Dacă
examinăm mai de aproape acest
mers dându-ne seamă, cum pretinse
Excelența Sa, de dezvoltarea prac-
tică și de realitate, vedem urmă-
toarele:

În ceea ce privește *religiosita-
tea*, columna capitală pe care este
răzimată biserica, trebuie să mă-
turisim, că ea nicidecum nu s'a
întărit în aceste două decenii din
urmă.

Diarele scriu despre anumite
secte religioase, ce în contra tradi-

țiilor noastre populare s'au ivit
între Români de pe la Timișoara.

Și cum stăm cu mergerea o-
menilor la biserică?

N'avem decât să cercetăm
bisericele noastre Dumineca și la
sărbători, și le vom afla în cele
mai multe locuri mai de tot gole.
Poporul din nenorocire a în-
ceput a se răci de către biserică.

Care este cauza?

În tot cazul această impreju-
rare documentează, că a trebuit
să premergă o răceală către fețele
bisericești.

Preotul este și rămâne oglinda
religiozității în mijlocul fiilor săi
sufletești. Precum e preotul, așa
va fi și poporul său.

Dacă prin urmare se slăbește
religiositatea în popor, cauza prin-
cipală este decăderea influenței
morale a preotului în parohia,
căci în prima linie preotul tre-
buie să atragă pe popor în bise-
rică prin exemple, prin învățături
religioase și folositoare, prin întreaga
sa personalitate morală.

Aparițiunea dureră a indo-
lenței, ce a început a se arăta
în popor față cu cele sfinte, este
apropie generală și de aceea men-
ționarea ei cu această ocaziune se
îndreaptă nu numai la adresa că-
peteniilor bisericești greco-o-
rientale, ci și la a celor greco-
catolice.

Religiositatea odată sdrunci-
nată, urmăzând cu necesitate ca și
moralitatea să fiă în decădere. Con-
gresul ne-ar convinge despre
starea moralității în popor, după
20 de ani de constituționalism
bisericesc, dacă mai înteu ar
face o statistică comparativă exactă
despre numărul celor ce trăiau
în concubinată la an. 1868 și în-
tre numărul celor ce trăiesc azi în
această comuniune necanonică, a-

poi decât ar asemăna numărul
divorțurilor întemplate atunci în
timp de trei ani cu numărul di-
vorțurilor ce s'au făcut în cei
trei ani din urmă, în fine decât
tot în acest mod ar face com-
parațiune între delictele și cri-
mele întemplate atunci și între cele
sevărșite acuma ș. c. l.

Procedându astfel în esami-
narea dezvoltării practice pe tē-
rēmū curat bisericesc, repre-
sentanții bisericești ar ajunge mai
mult ca sigur a constata un
deficit foarte înrăstător în ceea
ce privește religiositatea și mora-
litatea în popor, la care deficit
concedem, că au contribuit în
mare măsură și neajunsurile și
relele sistemului de guvernare a
statului, care s'a introdus deodată
cu constituționalismul bisericesc.

Trecându mai departe la *des-
voltarea instrucțiunii noastre publice na-
ționale*, care este încredințată ins-
pecțiunii și conducerii organelor
confesionale, congresul național-
bisericesc, éráși numai pe basa
datelor statistice esacte din toate
diecesele provinciei metropolitane
ne-ar pute arăta, că ore progre-
sat'ăm său nu pe tērēmū șco-
lar în decursul celor douăzeci
de ani din urmă, fiă în mod
estensiv său intensiv?

Câte școle aveau Români gr-
or. din Transilvania și Ungaria
în toate trei diecesele la anul
1868 și câte au ei astăzi?

Cum erau aceste școle atunci
și cum sunt astăzi în privința
localurilor și a mijloacelor de
învățământ?

Câți învățători erau atunci și
câți sunt acuma? Cum erau a-
tunci și cum sunt acum cali-
ficați?

Câți școlari cercetau la 1868
școlile diferite confesionale și câți

le cercetă acum? Ce progres
au documentat atunci și ce
acuma?

Câte din școlile existente con-
fesionale la 1868 s'au prefăcut
până astăzi în școle comunale un-
guresci și câte școle confesionale
s'au înființat de nou?

Ce manuale corăspundătoare
s'au compus și s'au introdus dela
1868 în școlile confesionale?

În ce consistă uniformitatea
învățământului din toate școlile
Metropoliei greco-orientale?

Gânditu-s'au autoritățile șco-
lare confesionale în acești 20 de
ani din urmă la necesitatea in-
trodusei unei inspecțiuni gene-
rale școlare în întreaga provincie
metropolitană?

Răspunsul la aceste întrebări
capitale și alte multe subordonate,
ce nu le putem aminti aici, ne
va da icóna reală a dezvoltării
practice pe tērēmū școlar.

În continuarea cercetării va
avé congresul să dea seamă bise-
ricei, decât pe *tērēmū economic și
financiar* s'au făcut progrese în
acești 20 de ani ori nu și decât
sistemele de administrațiune a fon-
durilor sunt raționale și coră-
spundătoare său ba?

Cu cât s'au înmulțit fondu-
rile bisericești și ce rezultate prac-
tice și folositoare s'au obținut prin
folosirea lor?

Administratu-s'au aceste fon-
duri cu acurateță și consciențiosi-
tate și implinitu-și-au organele su-
praveghiătoare datorita lor în toate
împregiurările?

În fine congresul național
bisericesc fiind suprema autori-
tate în organismul bisericesc va
trebi să se ocupe și cu cesțiunea
capitală a *autonomiei și a vađei bi-
serice* în țară și în afară și să a-
prețieze, încât organele esecutive

FOILETONUL „GAZETEI TRANSILVANIEI.”

(3)
NIȚĂ DRAGĂ.

Schiță din viața unui muncitor.

Mergându cum mergea, eși din porța cetății și,
cum se vedu la largul lui, unde începe Scheiul, în-
cep și el să cânte un „frunză verde”, de parcă
tota lumea era a lui.

După puțin timp ajunse în Prund. Cum a
zărit cărciuma, plecă drept la ea, căci își aduse a-
minte că avea de plătit o datorie. Deschise ușa, merse
la tarabă, puse pe ea 6 crețari și ceru rachi de trei.

„Șterge, decât i scris!” dișe el și luă sticla să
se așeze la o masă.

„Nici n'am scrisu nicăiri”, grăi cărcimărița, dér
nu era adevărat. „Ești mușteriu sigur?”, adause ea,
dér pe când Niță mergea la masă, se întorse frumu-
șel cărcimărița și i șterse datoria de pe ușa, căci ușa
era un registru general pentru datorii; de aceea,
de mult ce a fost scris pe ea, nu puteai găci ce
colore a avut la început.

Cărciuma era curățică. Cum intri pe ușa, care
dă în uliță, te isbești de taraba curată și-ți place gro-
zavă sgomotul cel facu sticlele ce se clatină, așa
că și se nu fi intrat cu gândul de a bea ceva, nu
poți scăpa teafăr, căci te invită parcă cineva să te
odihnesci pe lăvițele curate ce s'au așezate pe lângă
mese. În față, după ce intri, poți ceti, decât ai înv-

țat cartă, inscripțiunea: „ați cu bani, mâne fără
bani”, și mai încolo pe părilete din stânga: „apa
nu-i bună nici în cisme”. Acestă dicală însă nu îm-
pedeca întru nimic pe cei cu opinii ca să fiă și ei în-
voiți cu cele scrise. Patru mese lungi de laturile o-
dăii, pe lângă ele laviți, ér la mijloc odaia era golă
pentru a se pute clătina în bună voiă ori-cine ar fi
bentă ceva mai mult cel.

Niță ședea cu rachiul dinainte, ședea la masă
cea din fund și se uita în drepta și în stânga cu ori
incătrău își arunca ochii, totă prietin și cunoscuți
vedea, ceea ce îi făcea o mare plăcere; cu toate a-
cestea nu încep să spună întemplarea cu maimuța
și se simțea bine unde se gândea, că numai el sin-
guru șcie această întemplare.

Golise sticla pe jumătate și se uita la ea, când
iată că intră în cărciumă pretinul său Bónca, cu
care durmise ați pe livadea poștei.

Dragă cum îl vedu rise. El șcia de ce ride
și așa în risul său se ridică de pe laviță ca să-l
vadă prietinul său și să se așeze lângă el. Așa se
și întemplă.

Pe când Bónca se uita la Niță, îl tăia risul.
„Și di așa cu Sécuiul?”

„Așa dău,” grăi Niță și aruncându ochii în toate
părilete istorisi totă întemplarea.

Toți câți se aflau acolo daseră rôtă lui Niță și
ascultau cu luare aminte și riseră cu poftă. Acesta
i-a făcut pe toți veseli, ba pe unii i-a costat chiar
parale, căci în cheful cel căpătară nu se multă-

miră cu cât buseră, ci se întinseră la rachi și i
ușurară pungulița.

III.

Cum va fi fost de rând, ați nu s'a certat cu
nevastă-sa, lucru ce rar se întempla în casa lor,
căci cërta era vecnică și lumea, care trecea, șcia
locul unde se află îndată ce aușia sfadă și cu deo-
sebite îndată ce aușia gura înfăglat a Păunii. Ați
era liniște și se părea că pentru multă vreme s'a fă-
cut rânduieală în casa lui Niță. Era liniște, dér toc-
mai liniștea asta îi făcea ôrecum réu lui Dragă, de-
ôrece i se părea că se află în casă streină, și că din
greșală a intrat aci. Nu și aducea aminte a fi fost
beat, căci numai astfel ar fi putut greși numărul
casei și sta în mijlocul curții cădută pe gânduri și
parcă nu-i venea să se despartă de butucul de ste-
jar lângă care se afla. Simția în sine o nemulțămire
și avea parcă o temere, despre care nu și putea da
seamă cum s'a încuibat în inima sa.

Păuna, nevastă-sa, eși din casă, și când își vedu
bărbatul, rămase uimită. I se părea schimbat, i se
părea ostenit, i se părea urit și schimonosit la
față. Nici când n'a avut vreme să se uite mai dea-
prope la el, și când îl vedu astăzi se cam speria.

„Ce ai de gând, omule?” încep Păuna, domol
de tot, astfel că Niță nici nu s'a uitat la ea, nu
dór că n'ar fi aușit căl' strigă cineva, dér îi era
silă să răspundă. Mai apoi ridicându și ochii spre
pragul ușei, rămase uitându-se la nevastă-sa, și nu
dicea nimic. Fața lui era galbejită și cum era ne-

bisericesci, școlare și fundamentale și-au îndeplinit în toate direcțiile în sfera lor de activitate, conform prescrierilor statutului organic, misiunea de a apăra și de-a înainta interesele de existență și vața bisericeii?

Prea Sântia Sa Metropolitul a accentuat în discursul său de deschidere în deosebi, că chiămarea congresului de față este de a examina scaderile, ce s'au ivit în cursul celor 20 de ani din urmă în viața constituțională a bisericeii.

Cum va procedea congresul la această examinare? De unde va începe și până unde va merge?

Cu aceste chestiuni ne vom ocupa într'un articol final.

DIN AFARA.

Impăratul Wilhelm a oferit Regelui un portret foarte frumos al împăratului Frideric, pe patul său de moarte. S'au executat de către armată nise manevre foarte strălucite, în fața împăratului, Regelui, principelui și a principeselor; apoi a urmat defilarea trupelor în număr de 28,000 omeni. Vr'o sută de mii de persoane asistau la revistă. Impăratul a fost aclamat cu entuziasm la ducere și întorcere.

Impăratul și Regele au exprimat ministrului de resbelu înalta lor satisfacție pentru atitudinea trupelor la revista de ați.

Impăratul a oferit Papei o tabacheră mică de aur cu pietri prețioși și cu portretul împăratului pe capac.

„Riforma“ anunță că s'a confiscat la Ventimiglia șese kilograme de hârtii mici cu cuvintele analoage acelora de pe hârtiile aruncate la Roma Joi. Aceste hârtii proveneau din Marsilia și erau trimise la Neapole pentru a fi aruncate în ziua sosirii Impăratului.

Impăratul Wilhelm, regele Umberto și regina Margareta au fost primite în Capitolu de către primarul și consiliul comunal în școala consiliului unde s'a făcut, în prezența lor, inaugurarea unei inscripții pe o placă de marmoră, menită să perpetueze amintirea vizitei împăratului Wilhelm.

După concertul dat cu această ocaziune, curtea intră în bufete unde s'a servit o cină ușoară. Recepțiunea a fost foarte strălucită. Curtea s'a retras la miezul nopții.

În întrevederea ce un redactor al diarului Presse l'a avut cu regele Serbiei, acesta din urmă a desaprobat atitudinea d-lui Garașanin, șef al partidului progresist, în procesul de divorțu cu regina, pentru că Garașanin a scutit foarte bine că regina a sprijinit totdeauna ori-ce curentu ostil Austriei. O soluțiune radicală a acestui proces este necesară. Nu e vorba numai de o afacere personală a regelui, ci și de o chestiune politică. Regele e convins că Austria este streină gândului ce i se atribuie de a voi se anexeze Serbia. Regele Milanu vorbi cu căldură de împăratul Franciscu Iosifu care este un amic al Serbiei și merită pe deplin admirația regelui și a poporului sârbu.

„Journal de St. Petersburg“ respinge insinuările după cari mișcarea macedoniană ar fi rezultatul unor intrigi rusesci și dice că Bulgarii știu bine că Rusia nu mai are nici o agenție în Macedonia. Organul rusescu n'ar fi relevant aceste insinuări decât Fremdenblatt nu și le-ar fi apropiat. Elu nu înțelege ca un organ serios să se facă ecoul unor atari svornuri.

Conflictul dintre Primatul Simor și dintre Ministerul unghurescu de instrucțiune.

Cetitorilor noștri le este cunoscut conflictul ce s'a ivit între primatul catolic Simor și între ministerul unghurescu de culte și instrucțiune. Reposatul ministru Trefort pretinse, ca atestatele școlarelor institutului pedagogic din Tyrnau, care e confesional catolic, să fiă subscrise și de inspectorul unghurescu de școle. Directorul seminarului s'a opus la acesta, și de aci s'a născut conflictul.

După cum comunică acum „Pesti Naplo“, noul ministru de culte Csaky va răspunde în curând la cunoscuta scrisoare a cardinalului Simor (ce o adresase ministrului Trefort apărânduși drepturile sale.) Ministrul se va sili să arate că în dreptu a fost ministerul să dea instrucțiuni inspectorului așa cum s'a făcut. Ministrul deduce acest drept din faptul, că în alte institute pedagogice catolice, care stau sub supraveghierea altor arhiepiscopi și episcopi, inspectorul școlar subscrisă testimoniile, fără să i se facă vr'o obiecțiune din partea autorităților bisericesci. Toți inspectorii școlari au fost provocați, să comunice observările lor în această privință și rapoartele lor le-au și înaintat

ministerului. Folia unghurescă dice, că partea principiară a chestiunii nu se va rezolva, precum e informată, printr'o lege specială, ci pe calea ordinațiunii în înțelegeri cu episcopatul.

În această afacere, directorul institutului pedagogic din vorbă, Iosifu Regoczy, se exprimă într'o foia ultramontană astfel: „Am așteptat până ați, ca guvernul, care mă reclamă ca organ al lui, ori Eminentia Sa Primatul Simor, care de facto dispune de mine, să mă tragă la răspundere. Acesta nu s'a întâmplat până ați, ba nici măcaru protocolul autenticu nu s'a cerut în această afacere.“

Ceda-va Primatul?

SCRILE PILEI.

Sunt câteva săptămâni de când comitetul de direcțiune al „Kulturgylet“-ului tipărise nise apeluri către femeile maghiare, provocându-le la activitate în favorul „Kulturgylet“-ului. Tutorul autorităților judecătorești din țară li s'au trimis asemenea apeluri pentru ca să le împartă și, după cum scriu cătrăite foile unghuresci din Clușiu, *tote* (???) cu *promptitudine au satisfăcut* acestei însărcinări afară de consiliul orașenesc al Pojunului, care nici nu s'a făcut membru al Kulturgyletului. Primarul acestui oraș Carolu Mergl, în numele consiliului orașenesc, a adresat „Kulturgylet“-ului o scrisoare, în care refuză a satisface cererei sub cuvântu, că „Kulturgylet“-ul, *deși poartă firma culturai comune, dă nu urmăză înaintarea sublimelor scopuri ale adevăratei culturai comune.* De sine se înțelege, că „patrioții“ s'au cătrănit grozavu din cauza acestui răspuns. „Ellenzék“ dice în un articol de fond, că acesta nu atestă alta decât că Pojunul, unde odinioară se încoronau regi unghuresci, și-a pierdut totu sentimentul față cu problemele culturale adevărate naționale și pe terenul serviciurilor patriotice se mulțimesce cu glorificarea Kraxelhuberilor. Strașnicu bobărnacu a primit Kulturgyletulu. Dă câte-lu voru fi mai așteptându!

Camera advocatuală din Alba-Iulia face cunoscut, că avocatul Ioan Piposu, încetându din viață, a fost șters din lista camerei și ca administrator al cancelariei sale a fost numit avocatul Ioan Muntenu.

D-șora Teodorini a adresat scrisoarea următoare prințului George Bibescu, președintelui Comitetului național ro-

mân pentru Expoziția universală din Paris:

„Principe! Adăncu mișcată de suvenirul grațios pe care mi l'a oferit ieri sera comitetul expozițiunii, iau condeiul spre a vă aduce mulțumirile mele d-vostre, care ați fostu inspiratorul acestei fapte. Ca artistă, am adus ieri slaba-mi ajutorință la opera atătu de patriotică pe care d-v. o patronați așa de vrednic; ca Româncă, voi să contribuie și eu la densa. Vă rog d-er, principe, să binevoiți a primi acesti cinci sute de franci și toate urările mele pentru nobila d-v. întreprindere. Binevoiți principe, să primiți expresiunea simțimentelor mele cele mai distinse. — Elena Teodorini.“

Cu privire la omorirea notarului din Libotină ni-se comunică următoarele din Lăpușulu unghurescu cu data de 3 (15) Octomvre: „Viu a Vă face cunoscută o foarte tristă și dureroasă întâmplare de pre la noi. Notarul cercualu Ioan Filipu din Libotină a fostu împușcatu Vineri (12 l. c.) șera pe la 8—9 ore de o mână răutăcioasă. Ilu deplânge soția, 3 copii minoreni, numeroși sa familia și inteligența română din cercu. Sâmbăta a fostu comisiunea judecătorească la fața locului, s'a ținutu investigația și la secționat. Bănuți sunt un morar și un faur totu din Libotină, unghuri de naționalitate, cari au fostu arestați și escortați în Lăpușiu în închisore. Ați se va înmormenta notarulu. Întrăga inteligența română din jurulu Lăpușului e adăncu mișcată și indignată.“

† Andreas Tontsch, predicatorul bisericeii ev. din Blumena (Brașovu), care a încetat din viață la 3 (15) Octomvre, a fostu fiu de țeranu. Ca studentu în Viena și Lipsa a avut să lupte cu mari greutăți din cauza lipsei de mijloce. După terminarea studiilor servi ca profesor 15 ani, distingându-se prin deosebitu zelul pentru diferite reforme salutare în învățământ. Alesu fiindu apoi predicator al bisericeii ev. din Blumena, sciu și pe acestu tărâm să ședă dovedescă talentele și cunoscințele sale prin nentreruptă activitate pentru binele bisericeii și credincioșilor săi. Biserica și școala ev., societatea și familia își perdă prin Andreas Tontsch un bărbat de mare valoare. Fie-i memoria în veci neuitată! Familiei îi adresăm condolențele noastre!

Schimbări în ministerul Taaffe.

În săptămâna trecută s'au făcut importante modificări în cabinetul Ta-

gricanu de felulu lui arăta așa de trecut, încatu nu-ți da mâna să te uiți multă vreme la elu.

„Mi-e rău, nevastă, vedu eu că nu mi-e bine, și, într'adeveru, cătu am totu căratu în spate, de-aș fi fostu de fier și încă m'ășu fi hodorogitu. Mi-au secatu puterile și mijloculu nici nulă mai simtu“, grăi Niță rar și se lăsă pe butuculu de lângă elu, căci îi venise amățelă, și sta cu capulu rădămat de stoboru, ér funia și cârligulu, singurile unelte ale meșteșugului său, le aruncă la pământu, întocmai cum un comandant după o luptă înverșunată, învinsu fiindu, aruncă arma din mână.

Așa ședea Niță.

Nevastă-sa se tânguia, că are o casă de copii, că de nu va mai putea munci, de va cădea și ea la patu, apoi are să fiă vai și amară de ei.

Treaba e trebă și astfel Păuna plecă și acasă mai rămăse numai copilulu celu micu Nicolae.

Niță sta neclintit pe butuculu de ștejaru, ér băietulu celu micu sta pe prispă, se uita la tată-său și înțelegea că nu-i e bine, și că poțe are să-i fiă și mai rău. Elu văzuse în vecini un mortu și i-se părea că tată-său multu sémăna cu mortulu și tocmai pentru că era astfel, băiatulu n'a mersu pe uliță ca altădată. Era cuminte mititelulu și băgase de sémă că tată-său e neputincios și elu ținea multu la tată-său, căci pe furișu, se nu scie mamă-sa, totu îi mai da câte unu crețaru.

Pe când sta astfel, trece pe lângă poartă fata cea măritată a lui Niță, căci avea patru fete cu toatele, dintre care una era în Bucuresci; Trina,

fata cea mare, ca de obicei, și de astădată nu trecu pe lângă casa părintescă fără ca să nu intre.

„Ce faci, taică?“ dice Trina, care avea un băiat ca de doi ani în brațe — era alu cincelea băiatu.

Niță își ridică capulu, se uita la fiă-sa, la care ținea foarte multu, ca la „un bulgaru de aur“, cum dicea elu deăteori vorba despre ea, și parcă se trezi din ostenela și din zăpăceala de care fusese cuprinsu.

Trina se apropia de tată-său, își puse băiatulu josu, și începă să-i pipăie capulu. Clătina din capu, băgă mâna în buzunar, scose doi crețari, îi dădu băiatulu, care ședea pe prispă, ca să-i aducă rachiul să i-lu încăldească. Ilu încălzi, puse în elu două bucațele de zacharu, ce le avase în buzunar, și dădu tată-său să bea.

„Bea taică, căci d-ta ești bolnav!“

Niță luă rachiulu, îl sorbi dintr'o dată cu o lăcomie nespă, căci simția, că are să i-se facă bine, deorece i-lu dăduse fiă-sa cea mare, „bulgarulu lui de aur“.

Nicolae, băiatulu celu micu a lui Niță, luă în brațe pe nepoțelulu său și se jucau amândoi. Ei vorbeau unul cu altulu și se înțelegeau parcă în vorbele lor, căci unul era în vârstă numai cu patru ani mai mare ca celălaltu.

Niță Dragă însuflețise. Nici nu se putea altfel. Lângă elu ședea iubita lui fică, Nicolae, copilulu lui celu dragu, și nepoțelulu său. Elu părea fericitu și însănețosat; numai fața lui arăta cătu îi este de greu înlăuntru.

Trina se uita la tată-său, și cum îl vedea așa de trecut și sarbădu, i-se umplură ochii de lacrimi. Mai stătu ce stătu, biata femeie, își luă sănătate bună, și cu copilulu în brațe plecă la lucru, la lânăria căci cinci copii avea, și copiii nu se țină cu o coje de mălaiu.

Niță se ridică, dădu mâna cu fiă-sa și deși i-ar fi plăcut să mai rămână, nu o opri, căci scia bietulu ce casă grea are, și scia câte năcasuri mai sunt pe capulu ei. O petrecu până la poartă și apoi se rezimă de stoboru și se uită după ea până ce o perdă din ochi. Se întorse la butuculu său, se puse pe elu, și intră în vorbă cu Nicolae, cu fiu-său celu de șese ani.

„Taică“, începă copilulu, „d-ta ești galbinu, ca nea Dumitru.“

Niță înțelese ce vrea să dică băiatulu, scia că nenea Dumitru murise în săptămâna trecută, și scia că vrea să dică că și elu are să moră. Elu nu răspunse nimic la aceste vorbe, ci rămase cu ochii ațintiți la băiatu.

„Taică“, începă érăși băiatulu, „decă vei muri d-ta apoi noi ce ne facem, căci uite băeții lui neica Dumitru umblă de cerșescu pe uliță?“

„Voi nu aveți să cerșiți“, grăi Niță, se ridică în picioare și, deși era amețitu de durere, deși parcă se învârtea curtea cu elu, totuși își luă funia și cârligulu și plecă în cetate. (Va urma.)

affe. In locul ministrului pentru Galiția br. Ziemialkowsky s'a numit Zaleski, și în locul ministrului de justiție Prazak s'a numit contele Schönborn. Acesta modificări au surprins foarte mult, mai ales că nimenea nu s'aștepta la ele. Nici chiar foile oficiale nu spun, ce motiv politic a putut îndemna pe ministru-președinte Taaffe să și modifice cabinetul.

In Brünn comentază ast-fel schimbările făcute: ministrul Taaffe vré să și întărească cabinetul cu elemente, care înclină spre clericali în cestiunea școlilor.

In Lemberg se vorbește, că poziția lui Ziemialkowsky era sdruncinată încă de mult, fiindcă în Mai trecut s'a exprimată către o deputație de mari proprietari într'un sens, din care se vedea, că el nu e învoit cu proiectul de lege asupra dării pe spirit, pe când în consiliul de ministri a aprobat proiectul fără rezervă, deci înlocuirea sa era numai o cestiune de timp.

Asupra numirii contelui Schönborn, deputații poloni se exprimă cu rezervă. Numirea lui Zaleski ca ministru pentru Galiția și apropiata chemare a contelui Casimir Badeni ca guvernator în locul lui Zaleski se judecă în cercurile polone ca favorabilă. „Dziennik Polski“, care a comentat aceste schimbări, a fost confiscat.

„Neue freie Presse“ se simte dureros surprinsă de această schimbare. E nedumerită de creșterea partidelor naționale. Schönborn, dice fôia vieneză, e un program, nu numai o persoană. El e care a dîșu, că dreptul istoric public al coronei Boemiei trebuie apărut și Boemiei să i-se asigure pozițiunea ce i-se cuvine; el a dîșu, că statul trebuie să se alieze cu biserica, și acesteia să i-se recunoască dreptul de a avea influința necesară asupra școlii; el o spune pe față, că corôna Boemiei trebuie să împodobască capul monarhului, că recunoșterea dreptului public al Cehilor trebuie să formeze o nouă legătură între regat și între celelalte țări ale monarhiei. Schönborn nu recunoșce dualismul, a numit pactul financiar cu Ungaria o societate leonina, organizația esistență a puterii armate austriace a numit-o o tovarășă vechiului soldat austriac cu pretorianii lui Kossuth. „N. fr. Presse“ se teme, că Rieger și Lichtenstein vor avea succesul dorit.

Dualiștii sunt toți foarte amărîți de schimbările făcute și se tem serios de schimbări și mai grave în viitor.

Reorganizarea honvedimei.

Precum anunță „Katonai Lapok“, în curând se va reorganiza armata honvedilor astfel:

Serviciul activ va fi de doi ani pentru fiă-care honved, der după împlinjurii concediare se va pute face și mai curând. La batalioanele de infanterie, dintre care trei până 'n patru vor forma un regiment, se vor înființa patru companii de cadre. Ați companiile sunt numai pe hârtie, și fiă-care batalion are numai o companie de instruire, care în timp de război se desființează. Această companie de instruire va forma statul pentru unul din cadrele de companie ce au să se înființeze, pe când celelalte trei cadre, cam de aceeași forță, vor trebui să se formeze de aci înainte. Fiă-care cadru va numera doi până 'n trei ofițeri, sporindu-se prin această numărul ofițerilor în număr însemnat. Sporirea cavaleriei cu 20 escadrone aduce cu sine o altă sporire a statului ofițerilor. Pentru acoperirea lipsei ofițerilor se vorbește, că se va trece un mare număr de ofițeri din armata comună în armata honvedilor; der numita fôia desminte această scrie și crede, că se vor transfera la honvedii cadeți din armata comună, precum se întâmplă și aci, er lipsa de ofițeri se va

acoperi, pôte invitându-se ofițeri concediați ori rezervați d'a intra în serviciu activ la honvedii. Prin această reorganizare se va ameliora și avansamentul ofițerilor inferiori de honvedii, der această avansare nu se va pute face imediat cu deplină intensitate, de-orece din considerațiune de economie companiile nu vor fi comandate deocamdată de căpitani, ci în cea mai mare parte de ofițeri subalterni, și e probabil, că la început companiile vor avea în stat numai câte un singur ofițer activ. In privința cheltuielilor, „Katonai Lapok“ dice, că acestea vor împovăra bugetul ordinar cu 1,800.000 fl. până la 2 milioane pe an.

Istoricul maghiarisării în comitatul Bekes.

(Fine).

In urma acestor ultraiste încordări de maghiarisare, etă unde au ajuns acum Ungurii din acel comitat după 56 de ani de neomenescă străduință:

Resultatul tendințelor de maghiarisare îl arată inspectorul protopopesc Zsilinszky Mihály, care espunându programul bisericesc politic al personalului oficios din protopopiat, dice între altele:

... Cestiunea naționalităților niciodată n'ar trebui să se ivescă pe terenul bisericesc; nici după doctrina evangeliului, nici după a reformațiunii nu este iertată a da naștere la turburări între credincioși din cauza deosebirei de limbă, de-orece limba rămâne tot-deuna numai un mijloc pentru exprimarea cugetării și simțirei, seu — ca să grăiesc în limba bisericescă — pentru reslățirea împărăției lui Dumnezeu. Și cu toate acestea la noi pururea se află cestiune de naționalitate; natural că nu în înțelesul seu curat obiectiv, ci de regulă în legătură cu patriotismul, ba chiar față 'n față cu acesta, ca și cum vestirea cuvântului în deosebitele limbi n'ar încăpe cu patriotismul unguresc.... Abia se află adunare bisericescă, în care se nu se ivescă cestiunea limbei . . . etc....

Numitul inspector protopopesc condamnă procederea de astăzi a Ungurilor, căci s'a convins, precum se vede, că presiunile nu ajută nimic. „Noi facem ca și copiii“ — dice el, — cari în naivitatea lor inconștia de sine aprind casa părinților lor, pentru ca să se pôtă desfăta la flacărele ei... Vorbind despre profesorii academiei teologice din Pojun, cari au eliminat din institut câțiva tineri sub cuvânt, că ar fi fost panslaviști, susu dîșul inspector se exprimă astfel:

„Ce am câștigat, seu la ce rezultat am ajuns prin acesta? S'a eliberat țera seu societatea de acești tineri timbrați ca periculoși? Nu, ei vor rămâne aici în patriă... Seu dora n'a succes a-i convinge despre mărimea culpei lor? Nu, prin declarațiune publice respingă ei acușele ce se ridică contra lor; deseriu amănunțit decurgerea „inchișiunii“ în foi străine, ca pe nisce martiri îi primesc cu simpatie chiar și aceia, cari până acum nu i-au cunoscut. Nu cred că sentința ar fi avut de scop să aibă acest rezultat; cu toate acestea l'a avut. Ba a avut mai mare rezultat, anume prin aceea, că toți acei tineri împreună cu toți consăngenii lor vor fi dușmani de mörte ai Maghiarilor și ai școlii superioare din Pojun. Și acesta, dău, așa este, domni mei! Acesta este, d-nii mei, politica urei și a prigonirei. Pre când noi și din Muscali ar trebui să facem Unguri, seu cel puțin să facem amici ai Maghiarilor, decă am fi politicii consci de noi...“

Aceste principii politice-bisericesc domnesc în protopopiatul ev. alu Bekeșului după 56 de ani de tristă esperiență a încercărilor de maghiarisare, la care i-a dus punerea în executare a programului de lucru stabilit de partida ungurescă la anul 1832.

Dr. Jeszenszky, care constată adevărul aserțiunilor de mai sus, constată tot-odată și aceea, că în privința maghiarisării comitatul Bekes stă astăzi mai rău și de cum a stat înainte de asta cu o sută de ani, că panslavismul ia dimensiuni totu în aceeași proporție, în care se estinde și maghiarisarea credincioșilor romano-catolici, că proprietari cu stare bună și industriași, cari sciu vorbi bine unguresce, abonază și diare panslaviste în sute de exemplare. Mai departe constată dr. Jeszenszky, că pe când poporul slovac ținător de biserica romano-catolică e învoit ca să asculte rugăciunile în limba maghiară, pe atunci Slovacia de confesiunea evangelică din Csaba sunt în stare să insceneze conflicte bisericesc într'o comună ca Csorvasul, care este de origine curat maghiară, și sunt departe de a asculta cuvântul lui Dumnezeu vestindu-li-se în aceeași limbă ca și conșilor lor de credință maghiari, și pe când Maghiarii din Csorvas nu vor să cedeze biserica lor pentru a se face în ea rugăciuni slovace, pe atunci protopopiatul evang. din Bekes vine și în puterea ofițerului seu face concesii pe sēma elementului străin etc.

Cu un cuvânt, Jeszenszky constată pe deplin, că politica de maghiarisare în comitatul Bekes nu numai că nu a făcut nici un pas înainte, ci a dat binisor înderăt, a produs o luptă pentru existența națională, ale căreia urmări se par a fi în adevăr amenințătoare pentru Maghiari.

Și lucru de mirare! Jeszenszky nu vede, că acestea sunt urmările firești, mai virtos ale reacțiunii provocate prin măsurile de maghiarisare radicale și de totu neumane, luate la anul 1832, ci crede, că deșteptarea conșienței naționale în Slovacia din comitatul Bekes este provenită din lipsa de energie a acelora, cărora le este incredințată căma și conducerea poporului. Cere der să se reîntorcă erăși la „nobilele și umanele tradițiuni dela anii 30 și 40.“

Literatură.

A eșit de sub tipar volumul I. din Istoria Românilor din Dacia Traiană de A. D. Xenopolu, profesor la Universitatea din Iași (un vol. de 630 de pag. măr. în 8° cu 4 părți.) Volumul acesta expune în mod critic și pe bază documentală istoria formalității naționalității românesc din timpurile cele mai vechi până la întrunirea principatelor. Este împărțit în 4 capitole: I Dacia antromană, II Dacia sub Romanii, III Năvălirea barbarilor perioada I. Români în munți. IV. Perioada II. începuturi de stat. Mai bine de o miă de note cuprind bogatul material istoric din care espunerea a fost culasă.

Cartea acesta a néamului românesc ar trebui să se găsescă în toate mânilor.

Volumurile viitoare vor apăre în intervale de 6 luni și vor cuprinde materiile următoare: Volumul II.: Dela descălecarea până la Mihai Viteazul. Volumul III.: Dela Mihai Viteazul până la Matei Basarab și Vasile Lupul. Volumul IV.: Dela Matei Basarab și Vasile Lupul până la Fanarioți. Volumul V.: Epoca Fanarioților. Volumul VI.: Istoria contimpurană dela 1821—1862 și indicele.

O largă parte este consacrată istoriei Românilor din cetatea Carpaților.

Prețul unui volum este de 10 lei. (5 fl.)

Pentru acest preț cumpărătorii vor primi volumul francat și recomandat la domiciliul lor. A se adresa la autor în Iași.

Cununiă.

D-nul George Blaga și D-șora Ana Mangra își vor celebra la 22 Oct. st. n. cununiă în biserica gr. or. din comuna S. Saldabagiu.

SCRIRI TELEGRAFICE.

Neapole, 17 Octomvre. Monarhii au sosit la 2 ore d. a. primiți fiind cu entusiasm estroordinar.

Berlin, 17 Octomvre. „Kreuzzeitung“ ia cu hotărire partea lui Schönborn, ia în bătaie de joc pe liberalii germani austriaci și declară, că Cehii sunt un rău mai mic.

Bruxella, 17 Octomvre. Se desemneză ca apropiată suprimarea mai multor foi alsafo-lotarigice ce apar în limba francesă.

Darmstadt, 17 Octomvre. Prințesa moștenitoare de Anhalt a primit scirea despre mörtea fratelui ei, landgraful de Hessen, care pe drum către Batavia s'a nenorocit cădend peste bordul corăbiei.

NECROLOGU.

Andreas Tonsch,

predicator orășenesc la biserica evangelică din Blumna și a spitalului, a încetat din viață la 15 Octomvre n. după îndelungate suferințe, în vârstă de 46 ani. Despre această dureră pierdere tristata familiă incunoscinteză pe amici, rudeni și cunoscuți. Inmormentarea s'a făcut aci în 18 Octomvre n. în cimiteriul ev. al bisericii din Blumna.

Fiă-i țărina ușor și memoria binecuvântată!

Rectificare. Străcurându-se o erore din neatențiune cu ocaziunea publicării raportului despre sărbătorile iubire în Năsăud, la partea: sēra de convenire vine a se întregi și în sala noului edificiu gimnasial unde au fost de față Ilustrățiile lor etc.

Cursul pieței Brașov

din 16 Octomvre st. n. 1888.

Bancnote românesc	Cump.	9.40	Vend.	9.42
Argint românesc	„	9.35	„	9.40
Napoleon-d'or	„	9.62	„	9.64
Lire turcesc	„	10.90	„	10.95
Imperial	„	9.90	„	9.95
Galbin	„	5.70	„	5.74
Scri. fonc. „Albina“ 6%	„	101.—	„	—
„ „ „ 5%	„	98.—	„	98.50
Ruble rusesc	„	128.—	„	129.—
Discontul	„	6 1/2—8%	pe an.	—

Cursul la bursa de Viena

din 16 Octomvre st. n. 1888.

Renta de aur 4%	100.55
Renta de hârtie 5%	91.35
Imprumutul căilor ferate ungare	147.60
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ungare (1-ma emisiune)	97.80
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ungare (2-a emisiune)	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ungare (3-a emisiune)	114.80
Bonuri rurale ungare	104.30
Bonuri cu clasa de sortare	104.50
Bonuri rurale Banat-Timiș	104.40
Bonuri cu cl. de sortare	104.40
Bonuri rurale transilvane	104.30
Bonuri croato-slavone	104.—
Despăgubirea pentru dijma de vin unguresc	99.25
Imprumutul cu premiul unguresc	130.60
Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului	123.25
Renta de hârtie austriac	81.70
Renta de argint austriac	82.25
Renta de aur austriac	109.90
Losuri din 1860	140.25
Acțiunile băncii austro-ungare	872.—
Acțiunile băncii de credit ungar	303.30
Acțiunile băncii de credit austr.	311.—
Galbeni împărătesc	5.77
Napoleon-d'or	9.62 1/2
Mărci 100 imp. germane	59.42 1/2
Londra 10 Livres sterlinge	121.65

Editor și Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșianu.

Ch. Köhler

Institutu pentru îngroparea morților „PIETATEA“ în Brașov,

 Strada Căldărarilor Nr. 549

vis-à-vis de târgul boilor în casa lui Reich,

recomandă onoratului publicu din orașu și dela țără unu depositu bogat și bine asortat de coșciuge de metalu din fabricele cele dintâiu și cele mai renumite; mai departe toate feliurile de coșciuge de lemn, cu deosebire imitațiuni de metalu de fasonu nou, producțiune proprie, cununii pentru morminte, funde, panclici, îmbrăcăminte de morți, perine, ciarciafuri, fachiuri, papuci și toate celelalte obiecte necesare pentru înmormântări de toate feliurile și cu prețurile cele mai moderate. — Totodată primesce în casuri de morțe totă îngrijirea înmormântării, precum e caru de gală seu caru negru, ciocli, eventualu decorațiunea odăilor și a porților și le socotesce cu prețurile cele mai moderate. Primesce mai departe transporturi de morți în toate direcțiunile și se află gata toate obiectele necesare pentru scopul acesta. In fine ori-ce comandă privitoare la înmormântări se primesce și se efectuează coulantu și prompt.

170,3—2

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de alu doilea învățătoru la scola română gr. cat. din *Rebra mare*, în districtul Năsăudului, se escrie prin acesta unu concursu până la 28 Octomvrie a. c. st. n.

Emolumentele împreunate cu acestu postu suntu: salarū anualu de 200 fl. v. a.

Suplicele, instruite cu documentele recerute prin lege, suntu a se adresa la senatulū scolasticu confesionalu gr. cat. românescu în *Rebra-mare* (p. u. Naszod).

Rebra-mare, 13 Octomvrie 1888.

Din ședința senatului scolaru gr. cat.

Onisimū Rotariu,
președinte.

173,5—1

Constantinū Suciū,
notarū.

Avisu d-lorū abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponulū mandatului postalū și numerii de pe fășia sub care au primitū țiarulū nostru până acuma.

Domnii, ce se abonéză din nou, să binevoiască a scrie adresa lămuritū și să arate și posta ultimă.

Totodată facemū cunoscutū tuturorū D-lorū abonați, că mai avemū din anii trecuți numerii pentru complectarea colecțiunilorū „Gazetei“, precum și câteva întregi colecțiuni, pentru cari se potū adresa la subsemnata Administrațiune în casu de trebuință.

Administraț. „Gaz. Trans.“

TIPOGRAFIA A. MUREȘIANU,

BRĂȘOVŪ,

PIAȚA MARE Nr. 22,

înființată cu începerea anului acestuia, provădută cu cele mai noue mijloce tehnice și asortată cu cele mai moderne tipuri,

primesce și efectuează totu felulū de lucrări tipografice, precum:

Opuri și broșure, statute, foi periodice, imprimate artistice în aurū, argintū și colori, tabele, etichete de totu feliulū și esecutat elegantū.

Pentru comercianți: adrese pe scrisori, facture, liste cu prețuri curente, avisuri, recomandațiuni, cerculare ș. a.

Programe elegante, bilete de vizită, bilete de logodnă și de nuntă, după dorință și în colore

Disponendū de mașini perfecționate și de isvóre eftine pentru procurarea hărtiei, stabilimentulū nostru tipograficu este în pozițiune a eseuta ori-ce comandă în modulū celū mai esactū și esteticū precum și cu prețurile cele mai moderate.

Comandele eventuale se primescū în biuroulū tipografiei, Brașovū, piața mare Nr. 22, etagiulū I, cătră stradă. Comandele din afară rugămū a le adresa la

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașovū.